

PŘEZIMOVÁNÍ PĚVUŠKY MODRÉ (*PRUNELLA MODULARIS*) NA PARDUBICKU

Wintering of hedge sparrow (*Prunella modularis*) in the Pardubice region.

Ladislav ŠTANCL, Helga ŠTANCOVÁ

1. ÚVOD

Pěvuška modrá (*Prunella modularis*) se dříve na Pardubicku vyskytovala pouze v době tahů, především na jaře koncem III. až IV., jak to doložilo více ornitologů v této oblasti pracujících, např. MUSÍLEK (1946).

První zprávu o hnízdění v Zelenobranské dubině u Pardubic podává MUSÍLEK (l. c.) z roku 1940 a po něm OBHLÍDAL (1946) uvádí ze stejné lokality do roku 1945 další nálezy hnízd s vejci. Byla zde i kroužkována mláďata. V regionu Pardubicka začala ve větší míře hnízdit pravidelně kolem roku 1980 (ČESÁK, 1983, ŠTANCL et ŠTANCOVÁ, 1983).

O zimování v těchto místech se z dřívějších autorů nikdo nezmiňuje. Teprve v pozdější době se do literatury dostalo několik zpráv o zástizích a pozorováních v zimních měsících, výjimečně i o dlouhodobějším prodlení (KRATOCHVIL, 1972).

Podle BEKLOVÉ a FORMÁNKY (1983) jsou naše populace pěvušky modré převážně tažné. Odlétají výlučně jihozápadním a jihojihozápadním směrem. Přezimující ptáci u nás jsou patrně příslušníky severních populací ze Skandinávie a Finska.

2. VÝSLEDKY

Mimo dat autorů, která budou uvedena dále, byla zde v době od začátku prosince do konce února zastižena:

- KRATOCHVIL (l. c.) z Volče a okolí uvádí: Někteří jedinci zimují - zastižena 27.12. 1962, 27.12. 1963 a v lednu 1966 na zásypu 9 ex. (mimo naše pozorování jediný dlouhodobější zástih zimujících pěvušek).

- SKLENÁŘ (1982) uvádí, že v SPR Bohdanečský rybník a rybník Matka se zde objevuje na jarním tahu a nepravidelně přezimuje. Pozoroval ji zde 15.1. 1976 u mlýna.

Svoje poznatky jsme stručně shrnuli ve dvou pracech (ŠTANCL et ŠTANCOVÁ, 1986, 1987), kde se pouze zmiňujeme, že se vyskytuje především na jarním tahu a v některých zimních obdobích ji zřídka zastihneme při přezimování. V této práci se této problematice budeme věnovat blíže.

1. První přezimující pěvušky modré jsme zastihli v roce 1952 (2 ex.) ve dnech 17. - 19.12. v závodu VCHZ Semtín, t.j. po dobu 3 dnů.

2. V listopadu a prosinci 1954 a v lednu 1955 přezimoval 1 ex. ve hlohovém plotě zahrad v Rohovládově Bělé. Pakliže šlo o tentýž ex., pak se zde zdržoval asi 90 dnů.

3. V Rohovládově Bělé jsme další dvě pěvušky modré pozorovali celý leden až do poloviny února 1955, pravidelně zaletovaly i na zásyp, asi 45 dnů.

4. V roce 1955 jsem 3.12. několik ex. pozorovali na plevelu v Pardubicích.

5. V témže roce jsme 10.12. 1955 2 ex. pozorovali v Rohovládově Bělé.

6. 6.2. 1956 usedla v Rohovládově Bělé na dráty elektrického vedení a začala zpívat.

7. V lednu a únoru 1958, t.j. asi po dobu 50 dnů se 1 ex. zdržoval v živých plotech zahrad v Rohovládově Bělé.

8. 22.12. 1961 byl 1 ex. chycen v Rohovládově Bělé.

9. Ve stejných místech byla jedna chycena 6.12. 1971.

10. Od 29.9. do 31.12. 1971 bylo v Rohovládově Bělé pozorováno 1 - 3 ex. Zda šlo o tytéž ex. není jisto. Při odchycích se jednalo vždy o jiné ptáky.

11. 7.12. 1980 opět v Rohovládově Bělé 1 ex.

12. 21.1.1981 byl zde 1 ex. chycen bez kroužku.

13. Od 1.11. do 29.12. 1981 v Rohovládově Bělé 1 - 3 ex. (kroužek Z 561 136 viz dále).

14. 26.1. 1982 1 ex. Rohovládkova Bělá.

15. 30.1. 1984 opět zde 1 ex.

16. 3.12. 1984 v louce u Rohovládkovy Bělé 1 ex.

17. 11.1. 1986 chycena s kroužkem u Rohovládkovy Bělé.

18. Opět v Rohovládově Bělé chycen 1 ex. 3.2. 1991.

19. Od 14.11. 1993 do 28.2. 1994 denně 1 ex. v zahradě v Rohovládově Bělé. Zaletoval i na zásyp a byl zde několikrát kontrolován (viz N 352 312).

Na pěvušky modré zde pozorované a nebo kroužkované v listopadu, není v tomto přehledu brán zřetel. Přezimujících jich zde zůstane pravděpodobně pouze malá část. Většina táhne patrně dále na JV, jak také dokládá pěvuška, kterou kroužkoval Kratochvil 7.11. 1965 a byla střelena 2.12. 1965 u Valstagna (Vicenza) v Itálii (KRATOCHVIL, 1972). Naproti tomu pěvušky modré Z 561 136 a N 352 312, kroužkované autory této práce, jsou dokladem toho, že některé z nich se od listopadu zdrží déle a některé i přezimují.

Délka přezimování v oblasti Pardubicka

Většina pěvušek modrých pozorovaných nebo odchycených (a kroužkovaných) byla pozorována pouze náhodně v určitý den a již více nebyla zastižena. Pouze v malém počtu případů byly pozorovány delší dobu (45 - 90 dnů). Není ovšem jisté, zda se při těchto pozorováních jednalo vždy o tytéž ptáky.

Spolehlivým dokladem určení délky přezimování v oblasti, pokud nejde o ptáky s nápadnými poznávacími znaky, jsou pouze ptáci odchycení a kroužkovaní. My jsme zatím získali doklad o jejich přezimování pouze u čtyř jedinců (viz dále). Délka přezimování u těchto ptáků, t.j. doba mezi první a poslední kontrolou, činí v těchto případech 55 až 107 dnů. Pěvuška M 999 521 kroužkovaná na jarním průtahu oblastí je dokladem toho, že některé z protahujících mohou zde v následujícím období zůstat na přezimování.

Kontrolní odchyty

1. M 247 908 M: 11.12. 1954 K: 18.01. a 12.02. 1955 (64 dnů)

2. M 999 521 F 2.r.: 09.04. 1985 K: 11.01.1986

3. Z 561 136 F 1.r.: 01.11. 1981 K: 08.12. a 25.12.

1981 (55 dnů)

4. N 352 312 F 1.r.: 14.11. 1993 K: 14.11.1993-28.02.

1994 (107 dnů)

3. SOUHRN

Výskytem pěvušek modrých (*Prunella modularis*) na Pardubicku, se v krátkých poznámkách zabývali pouze KRATOCHVÍL (1972), MUSÍLEK (1946), SKLENÁŘ (1982) a ŠTANCL et ŠTANCLOVÁ (1986, 1987). Většinou šlo o shrnutí faktů, že tyto ptáci zřídka, především na jaře, zde protahují. Více pozornosti bylo věnováno řídkým dokladům zahníždění (MUSÍLEK, l.c., OBHLÍDAL, l.c., ČESÁK, 1983, (ŠTANCL et ŠTANCLOVÁ, 1983). O přezimování je v těchto pojednáních málo poznámek. Naše poznatky týkající se přezimování pěvušky modré (*Prunella modularis*) jsme souhrnně zpracovali v této práci. Ve většině případů se jedná o vlastní pozorování. Kroužkováním a zpětným odchytem kroužkovaných pěvušek jsme doložili délku přezimování v době od 55 do 107 dnů.

SUMMARY

The paper lists 19 cases of wintering here. In four ringed individuals the wintering period was proved to be 55 to 107 days.

LITERATURA:

- BEKLOVÁ, M., FORMÁNEK, J. In : HUDEC, K. a kol., 1983: Fauna ČSSR. Ptáci III/1: 406 - 407.
- ČESÁK, J., 1983: Hnízdění pěvušky modré (*Prunella modularis*) na Kunětické hoře. Sborník Vě. pobočky ČSO, Pardubice, 5.: 63 - 64.
- KRATOCHVIL, V., 1972: Ptactvo státní přírodní rezervace Na hradech v letech 1960 - 1970. Práce a studie - Přír., 4: 96.
- MUSÍLEK, J., 1946: Ptactvo Pardubicka. Pardubice: 94.
- OBHLÍDAL, F., 1946: Dodatek o nejvýznamnějších ptačích zjevech v letech 1941 - 1945. In: MUSÍLEK, J., 1946: Ptactvo Pardubicka. Pardubice: 171.
- SKLENÁŘ, J., 1982: Obratlovci Státní přírodní rezervace Bohdanečský rybník a rybník Matka. Acta Musei Reginaehradecensis, XVII: 243.
- ŠTANCL, L., ŠTANCLOVÁ, H., 1983: Pěvuška modrá (*Prunella modularis*) hnízdí na Bohdanečsku. Sborník Vě. pobočky ČSO, Pardubice, 4: 55.
- ŠTANCL, L., ŠTANCLOVÁ, H., 1986: Dlouhodobé změny ve složení a hustotě osídlení ptactva Bohdanečské kotliny a širšího okolí. Zprávy MOS, 44: 58.
- ŠTANCL, L., ŠTANCLOVÁ, H., 1987: Ptactvo Pardubicka II - Bohdanečsko. K MVČ, Pardubice: 97 - 98.

ADRESA AUTORŮ:

Ladislav Štancl, Helga Štanclová
Rohovládova Bělá 43
533 43